Diamond Mountain University
Depth Course 4: Setting Fire to Your Meditation

Reading Eight: The Middle Way

The following translation is an excerpt from Master Kamalashila's text on meditation., called Bhavana Krama, or The Steps of Meditation. Master Kamalashila wrote three such books on meditation, all with the same title, the one we are using is the middle one. This work can be found in Tibetan in the ACIP database, TD3915, folios 27A-28A.

****

The Middle Way

འཕགས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་བསྡུས་པ་ལས་བཀའ་སྩལ་པ་དེ་དང་ཡང་འགལ་ལོ། །དེ་ནི་འདི་སྐད་བཀའ་སྩལ་ཏེ།

यत् सर्वधर्मसंग्रहवैपुल्ये चोक्तं तद् अपि विरुध्येत एव । तत्रोक्तम् ।

And this wrong idea is elaborately refuted in the exalted sutra, *Perfect Summary of the Dharma,* with passages such as this one:

འཇམ་དཔལ་དམ་པའི་ཆོས་སྤོང་བའི་ལས་ཀྱི་སྒྲིབ་པ་ནི་ཕྲའོ། །འཇམ་དཔལ་གང་ལ་ལ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པས་གསུངས་པའི་བཀའ་ལ་ལ་ནི་བཟང་བར་འདུ་ཤེས། ལ་ལ་ནི་ངན་པར་འདུ་ཤེས་པ་དེ་ནི་དམ་པའི་ཆོས་སྤོང་བའོ། །གང་ཆོས་སྤོང་བ་དེས་ཆོས་སྤོངས་པས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ལ་སྐུར་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་རྒྱས་པར་བཀའ་སྩལ་ཏོ། །

सूक्ष्मं हि मञ्जुश्रीः सद्धर्मप्रतिक्षेपकर्मावरणम्। यो हि कश्चिन् मञ्जुश्रिस् तथागतभाषिते धर्म एकस्मिन् शोभन संज्ञाम् उत्पादयति। च्कस्मिन्न्

अशोभनसंज्ञाम् उत्पादयति। स सद्धर्मं प्रतिक्षिपति। तेन सद्धर्मं प्रतिक्षिपता तथागतो ऽभ्याख्यातो भवति।

> O Glorious Gentle One, that karmic obstacle of rejecting the holy teachings is a subtle one. For, Glorious Gentle One, anyone who takes the words spoken by Those Gone Thus, and conceives of a certain percentage of them as pure, and a certain percentage of them as distasteful—this person rejects the holy teachings. And whoever rejects the teachings, is by the act of rejecting them degrading Those Gone Thus.

དེ་ལས་ཡང་བཀའ་སྩལ་པ།

इति विस्तरम् उक्त्वा आह।

Lord Buddha also spoke at great length about it in this same sutra:

མ་ཕམ་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་པ་འདི་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཕྱིར་ཡིན་ན། དེ་ལ་ཡང་མི་བླུན་པོ་དེ་དག་འདི་སྐད་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཁོ་ན་ལ་བསླབ་པར་བྱའོ་ཞེས་ཟེར་ཞིང་། ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལྷག་མ་རྣམས་ལ་སུན་འབྱིན་ཏོ། །

यो ऽयम् मैत्रेय। षट्पारमितासमुदागमो बोधिसत्त्वानां बोधाय तं ते मोहपुरुषा एवं वक्ष्यन्ति। ऽप्रज्ञापारमितायाम् एव बोधिसत्त्वेन शिक्षितव्यं किं शेसाभिः पारमिताभिर्ऽति। ते ऽन्याम् उपायपारमितां दूषयितव्यां मन्यन्ते।

> "O Invincible One, if properly practicing all six perfections of a bodhisattva is what brings us to enlightenment, why then do foolish men speak about this, saying: 'A bodhisattva must only make effort in the

perfection of wisdom,' and thereby trample upon the remaining perfections?

མ་ཕམ་པ་འདི་ཇི་ལྟར་སེམས། ང་ཀཱ་ཤི་ཀའི་རྒྱལ་པོར་གྱུར་པ་གང་ཡིན་པ་དེས་འདི་ ལྟར་ཕུག་རོན་གྱི་ཕྱིར་བདག་གི་ཤ་ཁྲ་ལ་བྱིན་པ་དེ་ཤེས་རབ་འཆལ་པ་ཡིན་ནམ།

तत् किं मन्यसे ऽजित दुष्प्रज्ञः स काशिराजो ऽभूत् येन कपोतार्थं श्येनाय स्वमांसानि दत्तानि ।

"O Invincible One, what do you think? When I was the one called King of Kashi, and I gave my own flesh to a falcon for the sake of a dove, was my wisdom defective?"

[Note: Kashi literally means "City of the Sun;" it is an old name for the holy city of Varanasi. The people of Kashi are called "Kashikas" and so the king is sometimes called "King of the Kashikas."]

བྱམས་པས་གསོལ་པ། བཅོམ་ལྡན་འདས་དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །

मैत्रेय आह । नो हीदं भगवन् ।

And Maitreya replied, "O Conqueror, it was not."

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། བྱམས་པ་ང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱད་པ་སྤྱོད་པ་ན་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དྲུག་དང་ལྡན་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་དག་བསགས་ན་དགེ་བའི་རྩ་བ་དེ་དག་གིས་གནོད་པར་གྱུར་ཏམ།

भगवान् आह। यानि मया मैत्रेय बोधिसत्त्वचर्यां चरता षट्पारमितासंयुक्तानि
कुशलमूलान्य् उपचितानि। अपकृतं नु तैर् कुशलमूलैर्।

Then the Conqueror spoke: "O Maitreya, when I was engaged in the activities of a bodhisattva—when I collected a store of virtue which embodied all six perfections, did this store of virtue cause anyone harm?"

བྱམས་པས་གསོལ་པ། དེ་ནི་མ་ལགས་སོ། །
मैत्रेय आह। नो हीदं भगवन्।

Maitreya replied, "It did not."

བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྩལ་པ། མ་ཕམ་པ་ཁྱོད་ཀྱིས་བསྐལ་པ་དྲུག་ཅུར་སྦྱིན་པའི་ཕ་
རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡང་དག་པར་བསྒྲུབས། བསྐལ་པ་དྲུག་ཅུར་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་
དང་། བསྐལ་པ་དྲུག་ཅུར་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་བར་དུ་ཡང་དག་པར་བསྒྲུབས་ན།
དེ་ལ་མི་བླུན་པོ་དེ་དག་འདི་སྐད་དུ་ཚུལ་གཅིག་ཁོ་ནས་བྱང་ཆུབ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་
ཚུལ་གྱིས་སོ་ཞེས་ཟེར་རོ་ཞེས་རྒྱས་པར་འབྱུང་ངོ་། །

भगवान् आह। त्वं तावद् अजित दानपारमितायां षष्टिं कल्पान् समुदागतः।
यावत् प्रज्ञापारमितायां षष्टिं कल्पान् समुदागतः। तत् ते मोहपुरुषा एवं वक्ष्यन्ति।
एकनयेनैव बोधिर् यदुत शून्यतानयेन इति विस्तरः।

The Conqueror spoke: "O Invincible One, you yourself have practiced properly the perfection of giving for sixty eons, and you've practiced properly the perfection of morality for sixty eons, and so on up to practicing the perfection of wisdom for sixty eons. And all that these

> foolish men have to say about it is, 'Enlightenment is reached in but one way, and that is through emptiness.'"

དེ་ལྟ་བས་ན་གཉི་ག་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་བསྟེན་པར་བྱ་བ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟར་ན་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་མི་གནས་པའི་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡང་འགྲུབ་པོ། །

वं हि भगवताम् अप्रतिष्ठितनिर्वाणं सिध्यति।

Thus it is that bodhisattvas must rely on both method and wisdom at every stage. And if they do so, they too will reach the state beyond grief without remaining attained by Those Gone Thus.

འདི་ལྟར་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་ཐབས་ཀྱིས་གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་དང་། ཞིང་དང་། གཡོག་འཁོར་ལ་སོགས་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཆེན་པོའི་འབྲས་བུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ལ་ཡང་མི་གནས། ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཡང་དག་པར་སྤངས་པས་འཁོར་བ་ལ་ཡང་མི་གནས་ཏེ།

तथा हि दानादेर् उपायस्य रूपकायक्षेत्रपरिवारादिमहाभोगताफलसंपत्परिग्रहाद् भगवतां न निर्वाणे ऽवस्थानम्। प्रज्ञया च सकलविपर्यासप्रहाणान् न संसारे ऽवस्थानं विपर्यासमूलत्वात् संसारस्य।

For you see, those methods of giving and the rest perfectly produce the results of great enjoyment, such as a perfect body of form, a Buddha paradise, and a circle of attendants—and so a Conqueror doesn't remain in the final stage beyond grief. And because he has utterly eliminated mistaken views with his wisdom, neither does he stay in the cycle of pain.

འཁོར་བའི་རྩ་བ་ནི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཤེས་རབ་དང་ཐབས་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་ལམ་འདིས་སྒྲོ་འདོགས་པ་དང་། སྐུར་བའི་མཐའ་རྣམ་པར་སྤངས་ནས་དབུ་མའི་ལམ་བསྟེན་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱིས་ནི་སྒྲོ་འདོགས་པའི་མཐའ་སྤོང་ལ། ཐབས་ཀྱིས་ནི་སྐུར་པའི་མཐའ་སྤོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

अनया च प्रज्ञोपायस्वरुपया प्रतिपदा समारोपापवादान्तविवर्जनेन मध्यमा प्रतिपद् उद्भाविता। प्रज्ञया समारोपान्तस्य वर्जनाद् उपायेनापवादान्तस्य वर्जनात्।

These mistaken views are the foundation of our suffering existence. And because of this, we can completely rid ourselves of the extremes of fabricating and nihilism, by means of this path comprised of wisdom and method. This is how we rely on the path of the middle way—because the extreme of fabricating is eliminated by wisdom, and the extreme of nihilism is eliminated by method.

དེ་བས་ན་འཕགས་པ་ཆོས་ཡང་དག་པར་སྡུད་པ་ལས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་ཏེ།

अत एवार्यधर्मसंगीताव् उक्तम्।

Thus, as Lord Buddha spoke in the exalted sutra, *Perfect Summary of the Dharma:*

མཚན་དང་དཔེ་བྱད་བཟང་པོའི་གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ་ཡིན་གྱི། ཆོས་ཀྱི་སྐུ་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཙམ་ལ་མངོན་བར་དགའ་བ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་སོ། །

लक्षणानुव्यञ्जनरूपकायपरिनिष्पादनाभिरतश् च भवति न धर्मकायाभिसमय मात्राभिरतः। इति।

> True bliss is attaining a holy body of form, with its excellent signs and marks. But you can't get true bliss by merely perceiving the emptiness body.

ཡང་བཀའ་སྩལ་པ།

पुनर् उक्तम्।

And Lord Buddha also stated:

དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ནི་ཤེས་རབ་དང་ཐབས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་སྟེ། གཞན་གྱི་དྲིང་ལ་འཇོག་པ་ཡང་སྲིད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ་ཞེའོ། །

प्रज्ञोपायजनितस् तथागतानां परप्रत्ययतः संभवो ऽनुगन्तव्यः। इति।

> Those Gone Thus have been conceived through wisdom and through method—if you are led by any other, you will know once again the cycle of pain.

རྣམ་པར་སྣང་མཛད་མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ལས་ཀྱང་།

वैरोचनाभिसंबोधौ चोक्तम्।

And spoken as well in *The Perfect Enlightenment of the Angel called Shifting Appearances:*

ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་དེ་ནི་སྙིང་རྗེའི་རྩ་བ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན། ཐབས་ཀྱི་མཐར་ཕྱིན་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་སོ༔ །

तद् एतत् सर्वज्ञज्ञानं करुणामूलं बोधिचित्तहेतुकम् उपायपर्यवसानम्। इति। तस्माद् उभयं सर्वकालम् एव बोधिसत्त्वेन सेवनीयम्।

> Omniscient wisdom arises from a foundation of compassion; it arises from its cause—the wish for enlightenment. And so it is the final evolution of method.

यत् पुनर् उक्तम्।

Of course it has been spoken:

གང་ཆོས་གཟིངས་དང་འདྲ་བར་ཤེས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ཉིད་ཀྱང་སྤང་བར་བྱ་ན། ཆོས་མ་ཡིན་པ་ལྟ་ཅི་སྨོས་ཞེས་གསུངས་པ་

कोलोपमं धर्मपर्यायम् आजानद्भिर् धर्मा एव प्रहातव्याः। प्राग् एवाधर्माः। इति।

> If those who see that the holy teachings are like a boat must even give up the holy teachings themselves, need I mention those actions which contradict the teachings?

དེ་ཡང་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་སྤང་བའི་ཕྱིར་དེ་ལ་དགོངས་ཏེ་སྤང་ངོ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་གྱི། དགོས་པ་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར་མི་བསྟེན་པ་ཡང་མ་ཡིན་ནོ། །ཡང་འདི་སྐད་དུ་གསུངས་ཏེ།

तद् विपरीताभिनिवेशप्रहाणतः प्रहातव्या इत्य् अभिप्रायाद् उक्तम्। न तु प्रयोजनसंपादनार्थम् अपि नाश्रयणीयम्।

But when Lord Buddha spoke that we must "give up" the teachings, his true intent was that we would give up grasping onto them mistakenly; it was *not* that we should stop relying on them because they had already served their purpose.

तथा चोक्तम्।

For he also spoke the phrase:

ཆོས་ཡོངས་སུ་གཟུང་མོད་ཀྱི་ལོག་པར་མི་གཟུང་ངོ་

धर्मः प्रग्रहीतव्यो नोद्ग्रहीतव्य। इति।

> Of course you should tightly grab hold of the teachings, but you should not grasp to them in a mistaken way.

ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལམ་ལོག་པར་གཟུང་བར་མི་བྱ་བའི་དོན་ཏོ། །

नोन्मार्गेण प्रग्रहीतव्य इत्य् अर्थः।

The whole point is we should not wrongly hold onto the path.

ཁ་ཅིག་ལས་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་འཁོར་བའི་འབྲས་བུ་བརྗོད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཤེས་རབ་དང་བྲལ་བའི་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་སྐུར་བརྗོད་པ་དང་། དེ་ཙམ་གྱི་དགེ་བའི་རྒྱ་བས་ཆོག་པར་འཛིན་པ་རྣམས་ཀྱི་དབང་དུ་མཛད་ནས། གོང་ནས་གོང་དུ་དགེ་བའི་རྒྱ་བ་ལ་སྤྲོ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

यच् चापि क्वचिद् दानादि सांसारिकफलत्वेन वर्णितं तत् प्रज्ञारहितानां दानादीनां पूर्वम् उक्तं तावन्मात्रकुशलमूलसंतुष्टान्श् चाधिकृत्योत्तरकुशलमूले प्रोत्साहनार्थम्।

There are those who cite the quotation that the acts of giving and the rest give results within the cycle of pain. But earlier in that same passage it states that this is the type of giving and so forth which is done without wisdom. It was spoken for the sake of those who are satisfied with only that store of virtue, in order to motivate them to enjoy striving for higher and higher stores of virtue.

དེ་ལྟ་མ་ཡིན་དུ་ཟིན་ན་འཕགས་པ་དྲི་མ་མེད་པར་གྲགས་པས་བསྟན་པ་ལ་སོགས་པ་སྔར་སྨོས་པ་ཐམས་ཅད་དང་ཡང་འགལ་བ་ཁོ་ནར་འགྱུར་རོ༑ ༑དེ་ལྟ་བས་ན་ཤེས་རབ་དང་ཐབས་གཉིས་ཀ་བསྟེན་དགོས་པ་ཁོ་ནར་གནས་སོ། །

अन्यथा विमलकीर्त्यादिनिर्देशः सर्व एव विरुध्येत। तस्मात् तु द्वाव् अपि प्रज्ञोपायौ सेवनियाव् इति स्थितम्।

If it were not meant in this way, it would surely contradict all the previous quotations, such as the one in the exalted sutra, *The Teaching of Vimalakirti.* And so our only conclusion can be that we must rely on both wisdom and method.

The following verse is an excerpt from "Light on the Yoga of the Sun and Moon", by Master Svatmarama, who wrote this sometime in the 1400s. This work is thought to be the foundation of all today's modern yoga practices.

****

Pratyahara

सुराज्ये धार्मिके देशे सुभिक्षे निरूपद्रवे ।

धनुः प्रमाणपर्यन्तं शिलाग्निजलवर्जिते ।

एकान्ते मठिकामध्ये स्थातव्यं हठयोगिना ॥१२ ॥

surajye dharmike deshe subhikshe nirupa drave
dhanuh pramana paryantam shila-agni jala varjite
ekante mathika madhye sthatavyam hatha yogina

I. 12

Here is the kind of place
That one who practices
The yoga of the sun and moon
Should stay in.
He or she should dwell
In a land
Which is well-governed,
And where things of the spirit
Are respected.
Food should be easy
To find there,
And it should be free
Of danger.
Your hermitage
Should be the length
Of a longbow,
And away from
Falling rocks,

Or fear of flood
Or forest fires.
And in this hut
You should stay, alone.

अल्पद्वारमरन्ध्रगर्तविवरं नात्युच्चनीचायतं
सम्यग्गोमयसन्द्रलिप्तममलं निःशेषजन्तूज्झितम् ।
बाह्ये मण्डपवेदिकूपरूचिरं प्राकारसंवेष्टितं
प्रोक्तं योगमठस्य लक्षणमिदं सिद्धैर्हठाभ्यासिभिः ॥१३॥

alpa dvaram arandhra garta vivaram natyuch chani chayatam
samyago maya sandraliptam amalam nihshesha jantuj jhitam
bahye manda pavedi kuparuchiram prakara samveshtitam
proktam yoga mathasya lakshanam idam siddhair hatha bhyasibhih

I. 13

Your hermitage should have
A small door, and should be
Without windows. The walls
Should have no holes or cracks.
The ceiling should neither be
Too high or too low.
It should be fresh and clean,
Smeared with a thick layer
Of cow dung.
And it should be
Entirely free of insects.
Finally, there should be,
Outside your hermitage,
Supports for a small
Shaded porch, and a wall;
The grounds around

Should be pretty, and nice.
All this should be entirely
Enclosed by a fence.
These then are the requirements
For a proper yoga hermitage
As set forth by the accomplished ones
Who practiced themselves
The yoga of the sun and moon.

एवंविधे मठे स्थित्वा सर्वचिन्ताविवर्जितः।

गुरूपदिष्टमार्गेण योगमेव समभ्यसेत्॥१४॥

evam vidhe mathe sthitva sarva chinta vivarjitah
guru padishta margena yogam eva samabhyaset

I. 14

Stay in a hermitage
Like this one,
And give up all thoughts
Of other things.
Follow the path
That your Teacher
Shows you.
This is the deep practice
That you should
Devote yourself to.

न गन्धं न रसं रूपं न च स्पर्शं न निःस्वनं ।

नात्मानं न परं वेत्ति योगी युक्तः समाधिना ॥१०९॥

na gandham na rasam rupam na cha sparsham na nihsvanam
natmanam na param veti yogi yuktah samadhina

IV. 109

There is no smell
No taste or form
Neither touch
Nor sound
No self
No other
For the yogi
Immersed in
Deep meditation.

अस्तु वा मास्तु वा मुक्तिर् अत्रैवाखण्डितं सुखं ।

लयोद्भवमिदं सौख्यं राजयोगादवाप्यते ॥७८॥

astu va mastu va muktir atraivakhanditam sukham
layodbhavam idam saukhyam raja yogad avapyate

IV. 78

Whether it is liberation or not,
Here surely is a state of bliss
Which never stops.
It's the withdrawing of the world
Which is the bliss;
And it's royal yoga
Which gives it to you.